

ÇETİN CEVİZ

- ÖYKÜLER -

Yazan

Meriç Renkver

Resimleyen

Oğuz Demir

abm
SÖZÜK & İLK GENÇLİK

ZENGİN KAFİYE

“Çocuklar, bugün kafiye konusunu işleyeceğiz. Kafiye nedir? Ses benzerliğidir. Peki, kafiyenin diğer adı nedir? Uyaktır, uymaktan gelir bu sözcük. Seslerin birbiriyle benzeşmesi demek, birbirine uyması demektir, onun için kafiyeye uyak da denir. Peki, kafiye nerede olur? Şiirde olur. Şiirin neresinde olur? Dizelerinin sonunda olur...”

Çocuklar Rıza Öğretmen’in bir konuyu sorularla anlatma tarzına henüz alışmamışlardı. O nedenle, öğretmenlerinin ortaya attığı sorulara alçak veya yüksek sesle çeşitli cevaplar veriyorlar, ancak Rıza Öğretmen bu cevapların doğru veya yanlış olmasına bakmadan kendi sorularına kendi cevaplarını vererek dersi anlatmayı sürdürüyordu. Yanlış da olsa, önemli olanın cevap vermek olduğu düşüncesi böyle bir anlatımı benimsemesine yol açmıştı. Bu tarz

bir öğretimin her öğrenciye cevap verme cesareti aşıladığını düşünüyordu.

“Hayatta birçok şeyin olduğu gibi, kafiyenin de neleri vardır? Türleri vardır. Peki, bugün kaç tür kafiye öğreneceğiz?”

Çocukların söylediği değişik rakamları hepsi doğruymuş gibi başıyla onaylayan Rıza Öğretmen duraksamadan devam etti:

“Üç tür kafiye öğreneceğiz... Birincisi, yarım kafiye... Bir şiirimiz var diyelim, ilk iki dizesi şöyle olsun: *Rüzgâr gibi geçti bu yaz / Hep bizi anacak deniz*... İlk dizenin sonunda ‘yaz’ sözcüğü var, ikinci dizenin sonunda ‘deniz’. Bu iki sözcüğün sonunda birbiriyle benzeşen kaç ses var? Bir ses var. Hangi ses? Z sesi. İşte buna ‘yarım kafiye’ diyoruz.”

Rıza Öğretmen “Yarım kafiye tamamlanır mı?”, “Şair neden yarım bırakmış?”, “Alfabe z’den sonra harf olmadığı için mi yarım?” şeklindeki soruları, cevap vermenin önemli olduğu düşüncesini kendisine de uyarlayarak sevecenlikle karşıladıktan sonra derse renk katmak için sordu:

“Haydi, siz de z sesiyle biten sözcükler bulun bakalım.”

Ayaz’lar, uyuz’lar, saz’lar, kaz’lardan oluşan sesler bir kuş sürüsü gibi havada uçtu, sınıfın boyası dökülmüş solgun duvarlarına yansıdı, tahtaları nemden aşınmış pencerelerinden dışarı çıkarak doğaya, kuşların neşeli cıvıltılarına karıştı.

“İkinci kafiye türü nedir? Tam kafiye... Örneğin, bir şiirimiz var. İlk iki dizesi şöyle olsun: *Yaşı bilinmez dev bir çınar / Yağıyor üzerine lapa lapa kar*... İlk dizenin sonunda ‘çınar’ sözcüğü var, ikinci dizenin sonunda ‘kar’. Bu iki sözcüğün sonunda birbiriyle benzeşen kaç ses var? İki ses var. Hangi sesler? A ve r, yani ar. İşte buna ‘tam kafiye’ diyoruz.”

Çocukların bulduğu tam kafiye örneklerini de sabırla dinleyen ve hepsinin doğruluğunu başını sallayarak onaylayan Rıza Öğretmen, konuyu dağıtmadan derse devam etti:

“Üçüncü kafiye türüne ne ad veriyoruz? Zengin kafiye... Yarım kafiyede bir ses, tam kafiyede iki ses benzeşiyorsa, zengin kafiyede kaç ses benzeşir?”

Bir ile on arasında sayılar bir kez daha kuş civiltıları gibi havada uçuştular, birbirlerine çarpmadan dolaştılar ve Rıza Öğretmen'in sessiz onayından geçerek doğaya karıştılar.

"Tabii ki, ikiden fazla ses... Üç olur, dört olur... İşte bu nedenle zengin diyoruz, çünkü zengin bir ses benzeşikliği var. Bu sefer, şiir yerine bir sözcük söyleyeceğim size, siz de onunla kafiye oluşturan, ses bakımından ona uyan sözcükler söyleyeceksiniz. Sonra da, o sözcüklerden ne yapacağız?"

"Şiir!" diye bağırdı tüm sınıf. Ortak cevap o kadar güçlü dile getirildi ki, her zaman kendi sorusuna kendisi cevap veren Rıza Öğretmen bu kez ortak verilen cevabı tekrarlamadı bile.

"Ekmek... Evet çocuklar, ekmek sözcüğüyle kafiyeli sözcükler bulun bakalım."

Sınıfta, Rıza Öğretmen'in de hiç beklemediği bir sessizlik oldu. Dışarıdaki kuşlar, az önce kendilerine ulaşan neşeli sesleri tekrar duymak is-

tercesine beklediler. Çocukların kimi önüne, kimi camdan dışarıya kıraç bozkıra baktı. Cilasası dökülmüş sıraların paslı menteşelerinin gıcırtiları sınıfta yankılandı bir süre. Düğmesiz siyah yeleğine sarınmış halde oturan Hatice bozdu sessizliği ilk olarak:

"Ölmek... Ölmek, uyar mı öğretmenim?"

Annesini bir süre önce kaybetmiş olan Hatice'nin cevap vermiş olmasından cesaret alan diğer çocuklar da peş peşe sıraladılar akıllarına gelen sözcükleri: Bitmek... Düşmek... Gitmek... Ürmek... Üzülme... Gömmek...

"Yüzlercesi söylenebilecek bu eylemler dışında da örnek vermelerini istesem mi acaba?" diye düşündü Rıza Öğretmen, ama vazgeçti. Tüm cevaplar doğrudu, ekmek'le uyumluydu, ekmek'le benzeşiyordu. Her çocuk, ekmek neyi çağırıyorsa onu dile getiriyordu. Hiçbir şey söylemeden dinledi tüm cevapları Rıza Öğretmen. Kafiyeli eylemler yavaş yavaş azaldı. Son olarak "kaybetmek" dedi, en arka sırada oturan Adem.

“Evet, hepsiyle zengin kafiyeli bir sözcük ek-mek...” diyerek derse devam etti Rıza Öğretmen. En ön sırada sessizce oturan Ahmet’e baktı. Gözlerini kaçırdığını fark etti.

“Sen ne diyorsun Ahmet?”

Yavaşça başını kaldıran Ahmet, sadece kendisinin duyabileceği bir sesle cevap verdi:

“Sevmek...”

“Sevmek? Evet Ahmet, bence de sevmek çok güzel uyar, yüksek sesle söylersen herkes duyar.”

Ahmet’in yanında oturan Kemal atıldı hemen:

“Öğretmenim, zengin kafiye yaptınız, farkında mısınız?”

En zengin kafiyeyi kendilerinin yaptıklarının farkında olmadan güldü tüm çocuklar. Dışarıda, pencerenin etrafında dönüp duran kuşlar da eşlik ettiler bu zengin neşeye.